

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 116

פרשת 'וירא' - ה'תשפ"ג / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי מוהר"ן תורה ס"ו (ח"א)

ענר אשכול וממרא - האוהבים של אברהם / אברהם מתייעץ עם האוהבים שלו על המילה / איך אברהם היה בדיוק בפלטין של ממרא כשנלה אליו ה' / מדוע קרא אברהם דוקא לשם בן נח שימול אותו / מדוע לא נזכר בפסוק את השם של אברהם / השפעה של האדם יורד אליו דרך אותיות השם שלו / תפקיד השם הוא לצמצם את השפעת הרוחני / גדול משמו שאין לו שם / דברי זוהר במעלת נבואת אברהם אחר המילה / החילוק בפנימיות בין קול לדיבור / משה בחינת קול 'יושע בחינת דיבור / מדרגות הנבואה בבחינת קול ודיבור / כל זמן שעדיין לא מל היה לאברהם בחינת 'חרפה' / מדוע יש לאדם חרפות וביזיונות ואיך להינצל מזה / ג' הנקודות: בינו לבין עצמו, חבר, והרב / מה היה הניסיון הגדול לאברהם בציווי המילה / עבודה זרה היתה מגבירה את האכזריות באדם / מה הסיבה שאברהם הוצרך להתיעץ על המילה / העצות שנתנו בעלי ברית אברהם לאברהם / הקב"ה שלח את האורחים לאברהם בשעה שהוא מדבר עמו / המצוות המעשיות הם קודמות להלך / התשובה שעשה אברהם אחר המילה / קדושת אלישע הנביא / המארח תלמיד חכם מעלה עליו כאילו הקריב קרבן תמיד / בתחילה היו נראים המלאכים לאברהם כעריבים / מהי העבודה זרה להשתחוות לאבק הרגלים / אברהם היה בודק את האורחים תחת העץ / האם נדמו לו כעריבים או כמלאכים / האם לכל אורח אברהם עושה לשון בחדל / אברהם רצה להביא חטאת, עולה ושלמים / אברהם עשה את קרבנותיו על ידי שהאכיל את האורחים / ארבעת אלפין שממש באה התורה / בחינת ה'ד' אלפין / הנפולים / קרבן תמיד מעלה ד' אלפין - תמ"ד ד' פעמים אל"ף / קודם המילה אפילו אצל אברהם היתה תורה מאלפין / הנפולים / מדוע נכנסת הכנסת אורחים באמצע הדיבור עם השכינה

אברהם לא הלך לביתו למול, אלא הוא אומר לו: 'אני שומע לעצתך, ומיד אני עושה כאן ברית מילה'. ורואים את הזריונות של אברהם אבינו, כי מיד שהחליט למול, לא המתין אפי' להגיע לביתו, אלא הוא מל שם אצל ממרא.

וכיוון שאחרי הברית הוא לא הרגיש טוב, והיה צריך לנוח ג' ימים (כי אדם בן כמעט מאה עושה ברית מילה, זה לא דבר פשוט), לכן נשאר אברהם בביתו של ממרא, ואז ביום השלישי הקב"ה נגלה אליו באלוני ממרא. ולפ"ז כשבאו האורחים, והרי אברהם הכניס אותם לבית שלו ושם עשה להם את הסעודה, ולא הכניס אותם בבית של ממרא, אלא כשאברהם ביום השלישי למילתו רץ לקראת האורחים הוא גם לקח אותם משם לביתו כדי לקבל אותם בביתו, אע"פ שהוא ראה אותם בהיותו עדיין בביתו של ממרא. ובאמת ביתו של אברהם אבינו היה ממש קרוב לביתו של ממרא, כמו שכתוב (לעיל יג, יח) **וַיֵּאָהֳל אַבְרָם וְיִצְחָק וְיִשְׁבַּע בְּאֵלֵי מִמְרָא אֲשֶׁר בְּחֶבְרוֹן**.

ובזה מיושב הקושיא על המדרש, הרי בפשטות הפסוק משמע שבייתו של אברהם היה באלוני ממרא, וכן גם כתוב (שם יד, יג) **וַיֵּבֵא הַפְּלִיט וַיְגַד לְאַבְרָם הָעֶבְרִי וְהוּא שֵׁכֵן בְּאֵלֵי מִמְרָא הָאֲמֹרִי**. וא"כ אם שם היה הבית של אברהם, מנין למדרש: **שֵׁאֲמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲתָה נִתְתָּה לוֹ עֵצָה לְמֹל לְחַיֵּי שְׂאֵינִי נִגְלָה עָלַי לֹא בְּפִלְטִין שֶׁל עֵנֶר, וְלֹא בְּפִלְטִין שֶׁל אֲשָׁכּוּל, אֶלֶּא בְּפִלְטִין שֶׁלְךָ**, הרי הבית של אברהם היה באלוני ממרא. אבל לשון המדרש הוא מדויק 'בפִּלְטִין שֶׁל מִמְרָא', כי באמת כל השטח היה נקרא אלוני ממרא, אבל הקב"ה נגלה לו בפלטין (היינו הבית) של ממרא בדוקא, כי שם היה אברהם, וכמו שהסברנו שמיד שנתן לו ממרא עצה על המילה אברהם מיד מל שם.

מדוע קרא אברהם דוקא לשם בן נח שימול אותו

ד. יש שאלה מעניינת: מי מל את אברהם? יש כמה דעות במדרשים (בראשית רבה מט, ב), יש דעה שאברהם מל את עצמו. יש דעה שאברהם רק שם את הסכין על המילה, והקדוש ברוך הוא מל אותו. ובפרקי דר' אליעזר (פרק כ"ט), כתוב: **רַבִּינָן גְּמַלְיָאֵל אֹמֵר, שְׁלַח וְקָרָא לְשֵׁם בֶּן נֹחַ, וּמָל אֶת בְּשַׂר עֶרְלָתוֹ**, (שם האריך ימים מאוד, וכבר היה זקן בן 600).

ולמה אברהם קורא דוקא לשם בן נח שימול אותו? כי יש הלכה שמי שכשר למול, זה רק מי שהוא בעצמו מהול. וכמו שמובא מחלוקת בגמ' (ע"ז דף כו.) בין רב לר' יוחנן אם אשה יכולה למול, ומי שסובר שאשה לא יכולה למול סובר שרק מי שמל בעצמו יכול למול. ומעמידה הגמ' שציפורה שמלה היה על ידי שליח. וכן יש בזה מחלוקת להלכה, ע' בשולחן ערוך (י"ד רסד, א). וכיון שאברהם בעצמו לא היה מהול, הוא לא יכול היה למול את עצמו, ואברהם אבינו כדי לצאת מהמחלוקת במילה הראשונה בודאי חיפש לעשות לכולי עלמא. וקשה הרי לפני אברהם אף אחד עדיין לא מל, ולפ"ז איזה אחד שכבר מל ימול את אברהם? אלא שכתוב (אבות דר' נתן ב, ה) ששם בן נח נולד מהול, וכיוון שהוא נולד מהול,

ענר אשכול וממרא - האוהבים של אברהם

א. תחילת פרשת 'וירא' היא המשך לסוף פרשת 'לך לך', ששם כתוב על הברית מילה של אברהם אבינו ובני ביתו, ומיד אחרי שאברהם אבינו עשה ברית מילה הוא זוכה לגילוי אלוקות, כמו שכתוב (בראשית יח, א): **וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֵי מִמְרָא**. ומי זה ממרא? בפסוקים מוזכר שלאברהם היו שלושה חברים טובים שהם: ענר, אשכול, וממרא. היום אם יש לבן אדם חבר אחד טוב, או אפילו חצי חבר הוא צריך להיות מאושר, ואילו לאברהם היו שלושה חברים טובים, שאפילו היו מוכנים למסור נפש בשביל אברהם, שהרי הלכו להילחם אתו במלחמת המלכים, אף שהם היו אנשים מועטים כנגד ארבע מלכים עצומים, זה חברים אמיתיים. ובזכות שהם היו ה'חברים' של אברהם אבינו, הם זכו ששם יהיה כתוב בתורה הקדושה.

אברהם מתייעץ עם האוהבים שלו על המילה

ב. מובא במדרש (בראשית רבה מב, ח): **ב'שָׁעָה שֵׁאֲמַר הַקְּב"ה לְאַבְרָהָם לְמוֹל, הֲלָךְ וְנִמְלָךְ בְּשִׁלְשֵׁת אֲהָבָיו, אֲמַר לוֹ עֵנֶר: 'כִּבְר בֶּן מֵאָה שָׁנָה אֲתָה, וְאֲתָה הוֹלֵךְ וּמְצַעֵר אֶת עַצְמְךָ? אֲמַר לוֹ אֲשָׁכּוּל: 'מָה אֲתָ הוֹלֵךְ וּמְסִים אֶת עַצְמְךָ בֵּין שׁוֹנְאֵיךָ? אֲמַר לוֹ מִמְרָא: 'אֵלֶיךָ שְׁעָמַד לְךָ בְּכִבְשֵׁן הָאֵשׁ וּבְמַלְכִים וּבְרַעְבוֹן, וְהִדְבַּר הַזֶּה שֵׁאֲמַר לְךָ לְמוֹל, אֵינִי אֲתָה שׁוֹמֵעַ לוֹ?!' ע"כ. אברהם שואל מחבריו עצה על המילה, ענר ואשכול יועצים לו שלא למול, ואילו ממרא היה היחיד שנתן עצה למול כציווי הקב"ה. והשכר שהיה לממרא, שהקב"ה אמר שאינו נגלה לאברהם אלא בפלטין של ממרא.**

איך אברהם היה בדיוק בפלטין של ממרא כשנלה אליו ה'

ג. רק לכאורה קשה, הרי אברהם עכשיו מל, והיה חולה שלושה ימים מהמילה, וא"כ מה הוא עושה בפלטין של ממרא ששם נגלה לו הקב"ה, הרי מסתמא אברהם היה נמצא בביתו אחרי המילה. אלא שאברהם אבינו מיד באותו רגע שממרא יעץ לו למול,

אברהם זו מעלה עוד יותר גדולה. וכמו שהסברנו על הענין שלא נזכר שמו של משה רבינו בפרשת 'תצוה', ושאלנו – וכי בגלל שמו של משה רבינו עשה מסירות נפש על ישראל ואמר (שמות לב, לב) "וַיִּעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ" – כדי שהקב"ה יכפר לעם ישראל על עוון חטא העגל, על זה משה מקבל עונש כזה, ששמו לא יזכר בפרשה שלמה בתורה? והתירוץ הוא שזה ששמו של משה לא נזכר בפרשה, ואין לו שם כביכול, זו מדרגה הרבה יותר גבוהה. וההסבר בזה: ידוע שהאמוראים בכבל נקראים בשם 'רבי', והאמוראים של ארץ ישראל הם יותר גדולים – ונקראים בשם 'רבי', וכמו שכתוב בגמ' בכתובות (דף עה.) שאחד מחכמי ארץ ישראל עדיף כמו שני חכמים מבבל. וכן התנאים נקראים בשם 'רבי'. ויש גם תואר יותר גדול מ'רבי' – וזה 'רבן' (רבן גמליאל, רבן יוחנן בן זכאי). ויש שם יותר גבוה מ'רבן', וזה השם בלי שום תואר – כמו שכתוב: 'גדול מרבן שמו', וכמו שמצינו שהנביאים נקראו בשם (משה, יהושע, אליהו, אלישע, ישעיה וכו'), וכן הזוגות שהיו בתחילת תקופת התנאים (בתחילת מסכת אבות) מוזכרים בשם בלי תואר שם 'רבי' (כמו שמעון הצדיק, אנטיגנוס איש סוכו, שמעון בן שטח, שמעיה ובטליון, הלל ושמאי וכו') מה הסיבה? כי כתוב: "גדול מרבן – שמו".

גדול משמו שאין לו שם

ח. ועכשיו נגיד על פי זה חידוש: "גדול משמו – אין שם". כלומר, שיש דבר יותר גבוה מהשם עצמו – וזה כשאין שם בכלל, ולכן מה שלא נזכר שמו של משה בפרשת תצוה, זה לרוב גדולתו על זה שמסר את נפשו על עם ישראל. וכך גם נבין את החידוש שאומר רבי לוי יצחק מברדיטשוב בפרשתנו, שלכן כתוב: "וַיִּקְרָא אֱלֹהֵי ה' וגו'" – ולא כתוב 'אל אברהם' – כי בזכות המסירות נפש על מצוות המילה, אברהם זכה למעלה גבוהה למעלה מהשם שלו – כלומר, שהוא קיבל את השפע בצורה רוחנית, בלי צורך להיות מלוכש באותיות של השם שלו.

דברי הזוהר במעלת נבואת אברהם אחר המילה

ט. היום בס"ד מצאתי שהזוהר הקדוש (וירא דף צח.) גם שואל השאלה הזאת – מדוע לא נזכר שמו של אברהם? ובהתחלה חשבתי שהוא עונה תשובה אחרת, אבל אחר כך הבנתי שזו אותה תשובה, ותירוץ של רבי לוי יצחק מברדיטשוב זה העומק האמיתי בדברי הזוהר הקדוש. וביאור הדברים: הזוהר שואל, למה כתוב וַיִּקְרָא אֱלֹהֵי ה' וגו' ולא כתוב 'אל אברהם'? והזוהר אומר שכל זמן שאברהם אבינו לא מל, הוא קיבל את הנבואה דרך ספירת המלכות שהיא נמוכה, וזו הייתה הדרגה שבה הקב"ה היה מדבר איתו. אבל כשאברהם אבינו מל, הוא קיבל שפע ע"י ייחוד של שם הוי"ה עם שם 'אדני' (ייחוד קב"ה ושכינתיה), ולכן כתוב וַיִּקְרָא אֱלֹהֵי ה' שנקרא בשם 'אדני' לרמוז על הייחוד הוי"ה 'אדני' שהוא ייחוד הקב"ה והשכינה.

החילוק בפנימיות בין קול לדיבור

י. ואומר הזוהר: שיש קול ויש דיבור, הקול יוצא מהגרונן, והדיבור יוצא מהפה. לבהמות ולחיות יש קול, אבל אין להן דיבור, דיבור

ממילא הוא יכל למול את אברהם. ולכן אברהם אבינו קורא דווקא לשם בן נח שהוא יבוא להיות המוהל שלו. ולפי מאן דאמר שאברהם מל את עצמו, אפשר לומר בדרך ג'טו וידו באים כאחד, כך מילתו ומה שהוא מהול באים כאחד, ולכן אפילו ערל יכול למול את עצמו אפילו למ"ד שסובר שצריך דוקא מישהו שמהול שימול, אמנם צ"ע בזה למעשה.

מדוע לא נזכר בפסוק את השם של אברהם

ה. שואל רבי לוי יצחק מברדיטשוב, (והשאלה הזו מובאת גם בזהר בפרשתנו דף צח.) למה כתוב "וַיִּקְרָא אֱלֹהֵי ה' בְּאֵלָיו מִמְרָא", בלי השם של אברהם, ולא כתוב: "וַיִּקְרָא ה' אל אברהם בְּאֵלָיו מִמְרָא"?

השפע של האדם יורד אליו דרך אותיות השם שלו

ו. אומר רבי לוי יצחק מברדיטשוב תירוץ מפליא שהוא יסוד מאוד גדול שיש בו הרבה עניינים חשובים ללמוד ממנו. והוא מסביר: שכל שפע שיש לאדם, הוא מקבל את השפע בשם שלו. ולא רק באדם זה כך, אלא גם כל הבריאה כולה, כל דבר מקבל את השפע על ידי השם שלו. ואפילו המלאכים מקבלים בשמות שלהם, ולכן לכל מלאך יש שם מיוחד וכן השרפים מקבלים את השפע בשם 'שרפים', וכן בשמות הפרטיים של כל שרף וכו'.

ולכן מוצאים שלכל דבר בעולם יש שם שונה, וגם אם יש שני בני אדם שיש להם אותו שם, עדיין יש הבדל ביניהם, כמו שאומרת הגמרא (בבא בתרא קעג.) שיש אברהם בן יצחק, ואם תמצא עוד אברהם בן יצחק, אז תכתוב בשטר אברהם בן יצחק בן משה, כדי להבדיל אותו מחבירו. כשעולים בדורות למעלה תמיד תמצא שמות שונים, ואם כן לכל אדם יש שם שונה, ויש לו תווית היכר מיוחדת בשם שלו (ע"י אבא וסבא שלו, וסבא רבה שלו וכו' וכן הלאה). וכל זה כדי להלביש את השפע דוקא באותיות של השם המיוחד לו.

תפקיד השם הוא לצמצם את השפע הרחוב

ז. ומסביר רבי לוי יצחק מברדיטשוב שהתפקיד של השם הוא לצמצם את השפע הרחובי, שהוא יוכל להתלבש באותיות גשמיות, כדי שנוכל ליהנות ממנו, כי השפע של הקב"ה הוא רחובי וגבוה מאוד, והקב"ה מצמצם את השפע הרחובי על ידי שהוא מלביש אותו באותיות של השם של האדם.

ולכן אברהם אבינו אע"פ שהוא פחד על עצמו שהוא ימות ח"ו בגלל המילה, בכל זאת הוא מסר את נפשו על נפשו על מצות המילה, בזכות המסירות נפש שלו זכה אברהם לקבל את השפע כמו שהוא במקור – שפע רחובי בלי להצטמצם באותיות שמו 'אברהם'. וזה חידוש עצום מרוח הקודש של רבי לוי יצחק מברדיטשוב, שאברהם אבינו קיבל את השפע הרחובי בלי צמצום, ולכן כתוב: "וַיִּקְרָא אֱלֹהֵי ה'", ולא שם נזכר שמו אברהם, כיון שלא היה צריך לצמצם את השפע בשם שלו, ולמדנו שאברהם מיד אחר המילה זכה בהתגלות לשפע רחובי עצום.

ומכאן רואים יסוד גדול, שאף שהשם של האדם הוא דבר גדול מאוד, מ"מ כשאין לאדם שם, כמו כאן שלא נכתב שמו של

כלומר, אברהם אבינו קיבל מה שהקב"ה נותן לשכינה ביחוד, שזה בחינת קול, ולנבואה גבוהה זו זכה אברהם.

ובזה הסברנו, שהתירוץ של רבי לוי יצחק מברדיטשוב הוא העומק הפנימי של דברי הזוהר הקדוש, שמחלק בין קול לבין דיבור, כי עד עכשיו אברהם קיבל רק נבואה בבחינת 'דיבור', וכעת אחרי המילה הוא זכה לקבל נבואה מאוד גבוהה בבחינת 'קול', וזה נרמז בזה שלא נקרא בשמו, להורות שזכה לרוחניות הקול בלי דיבור.

כל זמן שעדיין לא מל היה לאברהם בחינת 'חרפה'

יג. וכדי לבאר את מעלת המילה, יש לדעת שקודם המילה, כשהיתה לו ערלה היתה לו בחינת 'חרפה'. וכמו שכתוב ששמעון ולוי אמרו לאנשי שבטם (בראשית לד, יד): "לא נוכל לעשות הדבר הזה לית את אחתנו לאיש אשר לו ערלה - פי חרפה הוא לנו", מי שיש לו ערלה יש לו בבחינת 'חרפה'. וגם אברהם אבינו כמה שהוא היה צדיק, אבל כל זמן שהיה לו עדיין ערלה - עדיין היתה לו בבחינת 'חרפה', שאותה צריך להסיר. וזהו שכתוב [שם יז]: "וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שְׂדֵי הַתְּהֵלֶךְ לְפָנָי וְהָיָה תָמִים ... וְאַתָּנָה בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ... וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל פָּנָיו וְגו'". ופירש"י: "ובדבר הזה תהיה תמים, שכל זמן שהערלה בך, אתה בעל מום לפני. וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל פָּנָיו" - ממורא השכינה, שעד שלא מל, לא היה בו כח לעמוד, ורוח הקדש נצבת עליו, עכ"ל.

מדוע יש לאדם חרפות וביזיונות

יד. והנה רבינו הקדוש בליקוטי מוהר"ן (תורה לד ח"א) אומר: פְּתִיב (תהלים סט, כא) "חֲרָפָה שְׂבָרָה לְבָי", הֵינּוּ הַחֲרָפוֹת וּבִזְיוֹנוֹת שׁוֹבְרִין לְבוֹ שֶׁל אָדָם, עכ"ל. מה הסיבה שיש לאדם חרפות וביזיונות - שמחפרים ומביזים אותו, מבואר בקיצור ליקוטי מוהר"ן (תורה י"ט אות ו'), וז"ל: כָּל הַחֲרָפוֹת וְהַבִּזְיוֹנוֹת הַבָּאִים עַל הָאָדָם, הֵם עַל יְדֵי פֶגַם הַבְּרִית. וְכֵן לְהִפְךָ עַל יְדֵי תִקּוּן הַבְּרִית זֹכֵיךְ לְכָבוֹד. (וכמבואר כל זה בליקוטי מוהר"ן תורה י"ט אות ג'). ואין כמעט אדם שניצל מזה, כי כל אדם מקבל ביזיונות, או בבית מאשתו והילדים, או מהחברים בבית הכנסת ומהעבודה וכו' החרפה באה בגלל הערלה שיש לנו - היינו 'פגם הברית'. ונוסיף עוד, שזה לא רק כשמקבל חרפה מאחר, כמו שהסברנו בליקוטי מוהר"ן (תורה ו' אות ג) אלא גם כשאני מקבל חרפה מעצמי בזמן שאני מתוודה ואומר: 'אשמנו, בגדנו וכו'', כי אני מחרף את עצמי, שאני אשם ואני בוגד וכו'.

איך להינצל מהחרפות

טו. אבל קשה, למה יש לאדם שעשה 'ברית מילה' וביזיונות, הרי ביארנו שדוקא מחמת הערלה, והרי כולנו עשינו ברית מילה? אלא הכוונה, שמי שעדיין לא שלם בקדושת הברית כמו שצריך, זה בחינה של 'ערלה' רוחנית. ולכן כל זמן שאדם לא מתוקן לגמרי בברית קודש, הוא מקבל חרפות וביזיונות, וזה מה שכתוב "חֲרָפָה שְׂבָרָה לְבָי" - כי יש לו עדיין את עורלת הלב שזה התאוות. ולכן אומר רבינו: "וְהַתִּקּוּן הוּא, עַל יְדֵי שְׂמִיךְ שֶׁאֵת לְבוֹ הַנְּקָדָה הַשְּׂדֵי לְלוֹ בְּעַת הַזֹּאת, וְעַל יְדֵי זֶה נִתְבַּטֵּל הַחֲרָפָה הַשְּׂדֵי עַל לְבוֹ".

יש רק לאדם (כמו שכתוב: "ויהי האדם לנפש חיה" - רוח ממלא), ובפה אנחנו חותכים ומוציאים את הקול באותיות הדיבור. אלא שעל פי הקבלה - הקול יותר גבוה מהדיבור, הקול הוא בספירות חסד עד יסוד (פרצוף זעיר אנפין), ואילו הדיבור בפה שהוא בספירה האחרונה - ספירת המלכות. ואע"פ שודאי שדיבור מובחר יותר מקול, אבל באמת הדיבור הוא כבר צמצום, כי בדיבור יש רק את מה שנאמר בפירוש, משא"כ בקול, שהוא כולל את כל הדיבורים.

משה בחינת קול יהושע בחינת דיבור

יא. מצאנו כמשה ירד מהר סיני אחרי חטא העגל כתוב (שמות לב, טו-יח): "וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת קוֹל הַעֵם פֹּרְעָה וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בְּמַחֲנֶה, וַיֹּאמֶר אֵין קוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה וְאֵין קוֹל עֲנוֹת חֲלוּשָׁה קוֹל עֲנוֹת אֲנָכִי שְׂמָע", יהושע לא ידע לומר למשה מה הקולות האלה - ושעה בהם, וכתוב בירושלמי (תענית ד, ה) 'אמר משה רבינו ליהושע: אדם שלא יודע להבדיל בין קול לקול ינהיג שררה על שישים ריבוא?' משה רבינו ידע ברוח הקודש, שעוד ארבעים שנה יהושע יהיה המנהיג, והוא התפלא, איך ייתכן שאדם שלא יודע להבדיל בין קולות יכול להיות מנהיג?

אבל יהושע היה בחינה של דיבור, לעומת משה רבינו שהיה כבד פה וכבר לשון. כלומר, משה היה לו בחינת קול דוקא - שמצד אחד הוא גבוה יותר, כי הקול כולל את כל הדיבורים. ויהושע היה בחינה של הדיבור, כמובא בגמרא (סנהדרין ת). על יהושע: "דְּבַר אחד לדור ולא שני דְּבָרִים לדור", דְּבַר - פירושו מנהיג, אבל מנהיג נקרא על שם כח הדיבור שלו, כמו שמבואר בליקוטי מוהר"ן (תניינא תורה פ"ב), ויהושע היה לו בחינת דיבור.

ואם כן, יש קול ויש דיבור, ה'קול' בעשר ספירות הוא כנגד פרצוף זעיר אנפין שהם שש ספירות (מחסד עד יסוד), יש לכל אדם בקנה שמוציא את הקול - שש טבעות, וכל טבעת מרמזת על ספירה אחת. הקול הוא מאוד גבוה, אבל מרוב שהוא גבוה, אנחנו לא יכולים להבין אותו, הקב"ה מבין את הקולות שלנו אפילו שאנחנו לא מדברים (ליקוטי מוהר"ן תורה כ"ז), וגם את משה רבינו זיכה הקב"ה להבין קולות. לעומת זאת הדיבור הוא יותר נמוך אבל מצד שני הוא יותר ברור. (אגב, זו הסיבה שאצל החסידים שרים הרבה ניגונים שהם בלי מילים, כיון שהניגון שהוא מנגינה ללא מילים הוא יותר גבוה, הוא לא מוגבל כמו שיר שמצמצם למילים).

מדרגות הנבואה בבחינת קול ודיבור

יב. קבלת הנבואה - כשהנבואה מתלבשת באותיות של דיבור, זו מדרגה יותר נמוכה, אבל כשהנבואה היא רוחנית מאוד, הנביא מקבל קול של נבואה. אברהם אבינו הצליח לקבל קול של נבואה שהוא גבוה יותר, והוא גם הצליח להבין את זה, כי אברהם אחרי שקיים מצות מילה, זכה לבחינת נבואה גדולה מעין נבואת משה רבינו שהיה מקבל קול של נבואה, וידע לפרש אותו, ולא רק דיבור שהוא יותר נמוך (למרות שהוא מובן יותר). ואומר הזוהר, שזהו שכתוב: "וַיֵּרָא אֵלָיו ה'", בלי השם אברהם, כי 'אליו' זה השכינה,

הלב חור עגול, והיו מוציאים לה את הלב בעודה חיה, ומקטירים את זה לעבודה זרה. העבודה זרה שלהם – עבדה על אכזריות, זה היה חלק בלתי נפרד מדרך הע"ז, וכך היתה השיטה שלהם. וכמו שכתוב אצל אחאב ונביאי הבעל (מלכים א' יח, כח): "וַיִּתְגַּדְּדוּ בְּמִשְׁפָּטָם בְּחַרְבוֹת וּבְרַמְחִים עַד שֶׁפָּךְ דָּם עֲלֵיהֶם" – היו ממש פוצעים את עצמם כשהם באים לעבוד עבודה זרה, כי חלק מהענין של עבודה זרה זה להיות אכזר על אחרים וגם על עצמו. ומידת האכזריות הגיעה עד כדי כך, שהיו מקריבים את בניהם, ושוּרְפִים את בניהם ומקריבים אותם למולך, ולכל מיני עבודה זרה.

מה הסיבה שאברהם הוצרך להתייעץ על המילה

יט. אברהם אבינו תפס את הנקודה הזאת, ועשה עליה רעש גדול בעולם, ודיבר כנגדה ונלחם בה. ואז באה עקידת יצחק שזה הניסיון הכי גדול שלו (ולא רק בגלל שיצחק היה הבן שלו), אלא שלהיות שאברהם היה מדבר כל הזמן מדבר כנגד הקרבנות אדם של עובדי ע"ז, והנה פתאום ה' ית' מצווה לו את יצחק בנו לקרבן. וזה הניסיון העשירי הכי קשה. אבל גם בניסיון השמיני של המילה היה מעין הניסיון הזה, אמנם זה לא קרבן אדם לגמרי, אלא קרבן דם ואבר מן האדם, לחתוך אבר ולעשות מילה, וזה היה מאוד קשה לאברהם, כי עד עכשיו דיברתי ועשיתי רעש גדול לכבודך, על שפלות עובדי העבודה זרה שמקיימים את דמם והורגים את בניהם לעבודה זרה. ופתאום אתה אומר לי תמול את עצמך ותחתוך חלק ממך.

וכיון שהוקשה לאברהם אבינו מצות המילה, לכן בהתחלה הוא ניסה את הנקודה של בינו לבין עצמו כדי לפשוט את הספק, (אברהם ידע ברוח הקודש את כל התורה כולה וע' יומא כח: וגם תורה ליד בליקטי מוהר"ן), אבל היה קשה לו מאוד והוא לא הגיע להכרעה ברורה. ואז הוא עבר אל נקודת החבר, והוא פונה לחברים שלו.

העצות שנתנו בעלי ברית אברהם לאברהם

כ. הוא הלך לחבר הראשון 'ענר' ושאל אותו מה לעשות? וענר מייעץ לו שלא מול כי זה מסוכן לו. מרן הרב עובדיה יוסף היה אומר סימן: 'ענר' – ר"ת עינוי נפש רע, ז"א, שענר אמר לו: אתה אדם זקן, ואתה הולך לחתוך חלק מהבשר שלך? מי יודע אם בכלל תצא חי מהמילה הזאת, ולכן אל תעשה ברית מילה. ואשכול אומר לו: אתה הרגת ארבע מלכים, העמים שלהם מחכים לרגע שתהיה חלש כדי לנקום בך? הרי אין לך צבא, אלא רק אתה ושלוש מאות ושמונה עשרה איש, או יש אומרים שזה רק עבדך אליעזר (שעולה במנין 318), אתה לא איזו מעצמה, שגם אם המלך חולה, הצבא קיים ויכול להילחם, וממילא אם תהיה חולה וחלש ישר יבואו עליך לנקום בך. ולכן גם אשכול מציע לאברהם שלא למול.

וממרא היה היחיד שיייעץ לו למול, ואומר המדרש (בראשית רבה מב, ח) "וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ מִמְרָא? רַבִּי עֲזַרְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹדָה בְּשֵׁם רַבִּי סִימוֹן: שְׁהִמְרָה פְּנִים בְּאַבְרָהָם. למרות שענר אשכול וממרא היו חברים של אברהם, באמת הוא היה הרבה יותר גדול מהם, והם

ג' הנקודות: בינו לבין עצמו, חבר, והרב

טז. אדם שקיבל ח"ו ביוזונות, רבינו נותן לו עצה איך לתקן את החרפה, ע"י שיקשר את ליבו לנקודה ששייך לליבו באותה עת. מהי הנקודה ששייך לליבו, ואיך מתקשרים אליה? רבינו אומר כאן בתורה ל"ד חידוש: לכל אדם יש שלוש נקודות: יש את הנקודה שלו בינו לבין עצמו, מתחבר עם הלב שלו, ע"י שמדבר ומתבודד עם הקב"ה. יש את נקודת ה'חבר' – מדבר עם חברו בעבודת השם וביראת שמים. כמה טוב לאדם שיש לו חבר טוב לדבר איתו בעבודת ה' ויראת שמים. והדבר השלישי הכי גבוה – זה נקודת הרב והצדיק, וזו התורה שאני מקבל מהרב הצדיק שלי. גם הלימוד בספר של הצדיק, שייך לנקודת הרב.

שוב, אדם צריך שיהיו לו את כל ג' הנקודות: נקודת העצמי, נקודת החבר, ונקודת הרב. ויש פעמים בעבודת השם שאדם כדי להסיר מעליו חרפות, הוא צריך להתבודד בינו לבין עצמו ויעשה תשובה, ואז הוא ינצל. ויש זמנים שאדם צריך לדבר עם חבר טוב ביראת שמים, ולהשיח את ליבו לפניו, ואז הם מקבלים ומחזקים אחד את השני. ויש זמנים שצריך את נקודת הרב – ללמוד ממנו ולקבל עצה, מהרב או לקבל ממשפיע, וללמוד בספרים של הרבי – (ליקוטי מוהר"ן, ספר המידות, סיפורי מעשיות וכו'), כל זה הוא נקודת הרב.

רבי נתן כותב בליקוטי הלכות (הל' מלמדים ה"ד את ו') שאדם צריך להתפלל הרבה כדי לזכות לדעת מה הנקודה השייכת לו באותו רגע – האם כרגע תעזור לי התבודדות, או נקודת החבר, או דוקא לבקש עצה מהרב, או לימוד מתוך הספרים וכנ"ל. גם אפשר לגלות זאת ע"י ניסיון, אדם מנסה לעשות התבודדות, ואם רואה שזה לא עובד לו עכשיו, אז שינסה נקודת החבר, ואם גם זה לא עובד, שיעשה את נקודת הרב, עד שהוא ימצא מה הנקודה ששייכת אליו באותו רגע בכל דבר שהוא צריך.

מה היה הניסיון הגדול לאברהם בציווי המילה

יז. הקב"ה ציווה את אברהם למול. כתוב בפרקי דרבי אליעזר (פרק כ"ט) שאברהם אבינו עבר עשרה ניסיונות, והניסיון השמיני היה ניסיון המילה. ומה היה הניסיון הגדול של אברהם בעניין המילה? לפי הפשט, אדם זקן שאתה מצווה אותו למול – זה ניסיון קשה, הוא מפתח שלא יעמדו לו כוחותיו לסבול את צער ומכת המילה.

אבל באמת יש בזה עומק, כי הניסיון הגדול של מצות המילה, היה דוקא לאברהם אבינו, כי הוא היה מפיץ אמונה הגדול בעולם, והמוטו של אברהם אבינו כשדיבר כנגד עבודה זרה ונלחם בה, שהראה לכולם לאיזה שפלות עובדי עבודה זרה מגיעים, עד שמקריבים קרבנות אדם, ונעשו כל כך אכזריים בשביל לעבוד עבודה זרה.

עבודה זרה היתה מגבירה את האכזריות באדם

יח. למדנו בדף היומי בנדרים (דף יג:) שאם אדם התפיס את הנדר שלו בעורות לבובים שלא חל הנדר. מה זה עורות לבובים? לעובדי ע"ז היתה אכזריות כזאת שהיו לוקחים בהמה וחיותים לה כנגד

כדי שהוא נותן לו נבואה, וזה סימן שהקב"ה רוצה שיקיים את מצות הכנסת אורחים, אפילו שהוא עסוק בנבואה.

המצוות המעשיות הם קודמות להכל

כב. לפעמים אדם עוסק בלימוד תורה, או באיזה עבודה רוחנית בהתבודדות עם הקב"ה, ופתאום הוא מקבל טלפון ממישהו שמבקש ממנו עזרה וחסד, הוא צריך להפסיק באמצע המקום העליון שהוא נמצא ולקיים את המצווה ולעזור לחבר שלו, או לעזור לאשה בבית וכו'. כי מצוות מעשיות קודמות להכל, אפילו שתלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות, מ"מ צריך לבטל מתורה כדי לקיים כל מצוה מעשית. ולכן "גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה", כיון שמצוות גמילות חסד זה דבר עצום וגדול מאוד, ואפילו שאתה באמצע דיבור עם הקב"ה בהתבודדות, או באמצע לימוד עמוק, בכל אופן תעצור ותקיים את מצות החסד ותעזור לחבר שלך בכל מה שאתה יכול, והקב"ה ימתין לך, כמו שהקב"ה המתין לאברהם. וזה יסוד גדול.

התשובה שעשה אברהם אחר המילה

כג. רבי לוי יצחק מברדיטשוב ב'קדושת לוי', כתב עוד: שברגע שאברהם אבינו קיבל את הדיבור של הקב"ה אחרי המילה, הוא מיד התחיל לעשות תשובה. ועל מה הוא עשה תשובה? (וכי אברהם אבינו עשה איזה עבירה בחיים שלו?). והוא מסביר שהתשובה של אברהם אבינו היתה בחינה של התשובה השנייה שאומר רבינו בתורה ו' – בענין 'תשובה על תשובה', והתשובה היתה על שעד עכשיו הוא עבד את הקב"ה במדרגה נמוכה, כמו אדם שיש לו ערלה שהיא חרפה. אבל עתה אחרי הברית מילה אברהם אבינו השיג השגות אלוקות גבוהות מאוד, ולכן ישר התחיל לעשות תשובה עצומה על ההשגות שהיו לו מקודם לכן.

ולפי' נראה לחדש עוד, כי הנה אדם שעושה תשובה הוא רוצה להביא קרבן שיכפר עליו. אבל מה נעשה היום שאין לנו בית המקדש? וגם אברהם אבינו לא יכל כל פעם לעשות מזבח להקריב קרבנות. כי האבות עשו רק שבעה מזבחות. כמו שנאמר (במדבר כג, א): "וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל בָּלָק בְּנֵה לִי בְזֶה שְׁבַע מִזְבְּחוֹת וְגו'", ופירש"י: "אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ... אברהם בנה ארבעה וכו', ויצחק בנה אחד וכו' ויעקב בנה שתיים: אחד בשכם, ואחד בבית אל, עכ"ל. ורק בכל פעם שהיה לאבות גילוי מיוחד, הם הקריבו קרבנות, (כי א"כ ודאי היו יותר משבעה מזבחות בימי חיי האבות שהיו ביחד 502 שנים), ולכן כל מזבח נזכר בתורה. [ואף שאפשר לומר שעשו רק שבעה מזבחות, ועליהם הקריבו כמה קרבנות בכמה זמנים, זה קשה כי מהדברים של בלעם משמע שעשה גם קרבנות כנגד כל האבות].

קדושת אלישע הנביא

כד. ואם כן, מה עושה אברהם שרוצה גם להקריב קרבן בשביל תשובה עכשיו? מובא בגמרא ברכות (דף י"ג) על השונמית: שנאמר (מלכים ב ד, ט-י): "וַיֹּאמֶר אֶל אִישׁהּ הֲנֵה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים

התנהגו עם אברהם בדרך ארץ. אולם כאן – ממרא, אמר לאברהם בלשון תקיפה, על כך שהוא בכלל מסתפק האם למול. ואמר: "אַלְהֵיךָ שְׁעָמַד לְךָ בְּכַבְּשֵׁן הָאֵשׁ (נזרקה לאש חי, יצאת חי), וּבְמַלְכִים (ניצחת 4 מלכים עצומים), וּבְרַעְבּוֹן (הצילך ברעב), וְהִדְבַּר הַזֶּה שְׁאָמַר לְךָ לְמוֹל, אֵינְךָ אֲתָה שׁוֹמֵעַ לוֹ?... ואם כן ממרא המרה את את אברהם אדונו. ובגלל העצה הטובה הקב"ה נתגלה לאברהם באלוני ממרא. אברהם אבינו מנסה את הנקודה של עצמו כדי לפשוט את הספק, וזה לא עזר לו, ואז ניסה את נקודת החבר, וכאן היא הצילה אותו, כי היה לו חבר טוב שהצליח להשפיע על אברהם.

ואיך אברהם קיים את נקודת הצדיק? דוד המלך ע"ה אומר (תהלים קמה, י) "צִדִּיק ה' בְּכָל דְרָכָיו וְגו'" – ה' נקרא 'צדיק', ואברהם זכה להתגלות הקב"ה, אחרי המילה וזוהי זכה לנקודת הרב הצדיק. וזהו "וַיֵּרָא אֵלָיו ה'", וזה נקרא שהוא זכה לנקודת הרב ונקודת הצדיק ('צדיק ה'), יוצא שלאברהם אבינו יש את כל שלושת הנקודות שרבינו אומר: נקודת עצמו, נקודת החבר, ונקודת הרב והצדיק – הקב"ה.

הקב"ה שלח את האורחים לאברהם בשעה שהוא מדבר עמו

כא. הקב"ה מתגלה לאברהם, ותוך כדי שולח לו את המלאכים. וקשה, הרי הנבואה של אברהם היתה במדרגה כ"ב גדולה, הוא קיבל את השפע כמו שהוא במקור רוחני, בלי צמצום השפע באותיות של השם שלו, והנבואה היתה בבחינה של קול, ולא בבחינה של דיבור, ואברהם אבינו יושב בפתח האהל ומתענג על זיו השכינה בנבואה, ואז (בראשית יח, ב): "וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו, וַיֵּרָא וַיִּרְץ לְקִרְאָתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וְגו'", אברהם ישר רץ אל האורחים ומתחיל לשרת אותם. ולכאורה למה הקב"ה שולח לו בדיוק אז את המלאכים, תוך כדי שהקב"ה בכבודו ובעצמו מתגלה אליו ומביא אותו למדרגה הכי גבוהה של נבואה? אמנם שלמצות 'הכנסת אורחים' יש מעלה עצומה, כמו שאומרת הגמ' (שבת קכז). "גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה" בכל זאת, הקב"ה יכל לסיים לו את הנבואה, ורק אחר כך ישלח לו את האורחים. ולמה צריך להביא לו אורחים בזמן ההתגלות?

ורואים כאן יסוד גדול, שהקב"ה רוצה ללמד את אברהם כמה מצוה מעשית זה דבר הכי גדול חשוב, ובפרט מצות הכנסת אורחים, עד כדי כך שאפילו שאתה באמצע לדבר עם הקב"ה, עדיף לקיים את המצוה של הכנסת אורחים. הבבא סאלי זיע"א מקשה, מאיפה אברהם ידע שמותר לו לעזוב את הקב"ה, כי גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה? והוא מתרץ, שאברהם אבינו למד את זה מהגוף שלו, כי עד עכשיו הוא ישב ולא היה לו כח לקום כי היה ביום שלישי למילה, ומיד כשראה את האורחים הוא הרגיש שהקב"ה נותן לו כח והוא מיד רץ אליהם. אבל לפי מה שהסברנו אפשר לומר תירוץ נוסף, שאברהם הבין זאת מזה שהוא רואה שהקב"ה שולח מצות הכנסת אורחים תוך

הצניעות הפשוטה שיש לבן-אדם, ותעשה נגד הטבע שלך. אלו דברים שלקטתי אותם מהרבה ספרים במשך השנים, אנשים שואלים: מה זה להשתחוות לאבק רגלים, מה העניין באכזריות של 'עורות לבובים', ומה העניין בע"ז של בעל פעור, אז אלו התשובות.

אברהם היה בודק את האורחים תחת העץ

כה. ולכן אברהם אבינו אומר להם קודם כל: "וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיכֶם", ואח"כ: "וַיִּשְׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ". אומר הזוהר הקדוש בפרשה (ח"א דף קב:), שהעץ הזה היה בו בחינת 'עץ החיים' (לא שהוא עץ החיים ממש, כי הוא נמצא בגן עדן), כלומר, שהיה באילן התמשכות והתפשטות מבחינת 'עץ החיים' וזה: "וַיִּשְׁעוּ אֶשֶׁל בְּבֵּאֵר שְׁבַע". ובו אברהם אבינו היה בודק את האורחים, ע"י הענפים של אילן, אם הענפים של העץ היו נפתחים עליו לצדדים בצורה ניסית, ועושים עליו צל, סימן שהוא אדם כשר. אבל אם הוא היה עובד ע"ז, אז הענפים היו עולים ונסגרים כלפי מעלה. ואז אברהם היה יודע שהוא טמא, והיה נותן לו לטבול במעין שהיה שם.

האם נדמו לו כערבים או כמלאכים

כו. יש מחלוקת איך נדמו לו האורחים, י"א שהם נדמו לו כערבים (כמו שמוכר בגמ' בבא מציעא שם, והם אמרו לו אתה חושד אותם כערבים הרי כבר יצא ממך ישמעאל האבא של כל הערבים...). ויש עוד שיטה במדרש (בראשית רבה מה, ט) שהיו נדמים לו כתלמידי חכמים. ואיך נסתדר עם שני המדרשים, ובודאי 'אלו ואלו דברי אלוהים חיים'? התשובה כמו שהסברנו, כשהוא ראה אותם ברגע הראשון עם הלבוש שהתחפשו בו לערבים, חשב שהם ערבים, ואחר כך שהם רחצו את הרגליים ונשענו תחת עץ ראה איך האילן שהיה בחינת עץ החיים נפתח מעליהם, הביין בחוכמתו שהם מלאכים.

האם לכל אורח אברהם עושה לשון בחדל

כז. ומיד כתוב (בראשית יח, ז): "וְאֵל הַבָּקָר רָץ אֲבָרְהָם וַיִּקַּח בָּן בְּקָר רֶדֶד וַיָּטוּב וַיִּתֵּן אֵל הַנֶּזֶר וַיִּמְהַר לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ". כתוב בגמרא (בבא מציעא פו:) שאברהם לקח ג' פרים כדי להאכילן ג' לשונות בחדל. והשאלה: וכי לכל אורח שבא לאברהם היה שוחט לו פר, כדי להכין לו לשון בחדל? (ומה עם שאר הבשר, וכי היה זורק? הרי אין לדבר סוף). אלא שאברהם הביין שעכשיו צריך לעשות משהו מיוחד.

אמרנו שאברהם עשה תשובה, וזוה מלבד התשובה שדיברנו על ההשגות היותר קטנות שהיו לו קודם המילה, כנ"ל, ומה הפגם שעליו עשה תשובה? על זה שהרהר על הציווי הקב"ה בענין המילה, עד שהוא לא הצליח בנקודה של בינו לבין עצמו להכריע האם למול, עד שהוא קיבל עצה מ'מנקודת החבר' – מחבירו ממרא. ואחרי המילה, כשאברהם הביין את גודל מצות המילה, רצה להביא על עצמו קרבן, על שהרהר אחר המילה בהתחלה.

אברהם רצה להביא חטאת, עולה ושלמים

כח. ולכן הוא חשב להביא קרבן חטאת (כמו שמביאים על חטא), כי אצל אברהם אפילו הרהור (שרק מביאים עליו עולה) נחשב לו בעיני

קדוש הוא עבר עלינו תמיד, נעשה נא עלית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנוחה ויהיה בבאז אלינו יסור שמה". ומאיפה ידעה שהוא איש קדוש? אומרת הגמרא, אישה מכרת באורחים, וכשהיא מביאה לו לאכול, היא ראתה שאין אף זבוב על שולחנו. היום הרבה מאיתנו גרים בערים בבתי סגורים – שם יותר נקי ובדרך כלל אין הרבה זבובים, ועל פי רוב אין בכלל. אבל פעם היו חיים בכפרים עם הפרות והתרנגולות, ואצלם חלק מהחיים היה עם הרבה זבובים. וזוה שראתה השונמית שעל השולחן של אלישע אין זבוב אחד (לא צריך כל הזמן לגרש את הזבובים עם הידיים) הבינה שהוא איש קדוש. ואומרת הגמרא עוד, "סדינים של פשתן (לבנים) הציעה לו, ואף פעם לא ראתה עליהם קרי, ותמיד הריחה בהם ריח טוב ונקיים, (היום אנחנו ישנים עם פיגמה, אבל פעם היו ישנים בלי בגדים והיו מתכסים בשמיכה). וכשהיא ראתה את הצדקות שלו, היא ידעה שהוא איש קדוש.

המארח תלמיד חכם מעלה עליו כאילו הקריב קרבן תמיד

כה. ואמרה לבעלה: "איש אלהים קדוש ... עבר עלינו תמיד וגוי" בוא נעשה לו 'הכנסת אורחים' טובה, וזה יעלה לנו כקרבן תמיד, וכמובא שם בגמרא: כל המארח תלמיד חכם בתוך ביתו, ומהנחו מנכסיו – מעלה עליו הכתוב כאילו מקריב תמידין". אם זכית לארח תלמי חכם על השולחן שלך (או להנות אותו מהנכסים שלך), זה נחשב לך כהקרבן התמיד וכל שכן אלישע שהוא נביא צדיק וקדוש שזה נחשב להם קרבן. ואפילו שאלישע לא היה כהן, אומרת הגמרא בכתובות (קה: שלמדנו בדרך היומי) שמרוב שאלישע היה צדיק גדול והיה אוכל בקדושה עצומה, האכילה שלו היתה נחשבת לאכילת ביכורים.

בתחילה היו נראים המלאכים לאברהם כערבים

כו. אברהם אבינו רוצה להביא קרבן על זה על שהוא לא הכיר את הקב"ה. כתוב שבהתחלה האורחים נדמו לו כערביים, והזוהר הקדוש בפרשה מה הסיבה, שאברהם אמר להם: "וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וַיִּשְׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ" – ומה המיוחד באילן שנשענו עליו? אברהם אבינו בהתחלה חשד אותם כערביים שמשתחוים לעפר רגליהם, כמבואר בגמ' בבא מציעא (דף פו:).

מהי העבודה זרה להשתחוות לאבק הרגלים

כד. ואם תשאל איך יתכן ע"ז כזו להשתחוות ללכלוך והאבק שעל הרגלים? התשובה: כי העבודה זרה דורשת מהם כזה ביטול לע"ז עד שישתחוו לאבק הרגליים, שהוא לא כלום, וככה הם יהיו מבוטלים לעבודה זרה. וזה גם מה שעומד מאחורי העבודה זרה של פעור, לעשות דבר שהם נגד הטבע של האדם, כי לאדם יש צניעות והוא לא יעשה את הצרכים שלו ברבים, באה הע"ז של פעור ואומרת: תשבור את הטבע שלך בשביל העבודה זרה.

דיברנו היום על שלוש סוגי עבודה זרה, על האכזריות של העבודה זרה, להביא קרבנות אדם וכו'. וזה שהע"ז שרוצה שתבטל את עצמך ותשתחוה לאבק רגליים, ועל זה שהיא רוצה שתבטל את

ארבעת אלפין שמשם באה התורה

לא. וכעת נראה עוד עומק פלאי של רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה כ"ח) שהיא תורה עמוקה עד אין סוף ותכלית. אומר רבינו הקדוש, שהתורה באה מארבע אלפין. וכתוב על שלמה המלך (מלכים א' ה, יב): "וַיִּדְבֶּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מְשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאַלְפִי", כי שלמה זכה לארבעה אלפין האלה בקדושה. מה הם ארבעת האלפין שזכה להם שלמה בקדושה? הזוהר הקדוש אומר (בהקדמה דף ה.) שלפני שהקב"ה אמר את התורה, הוא חזר אותה בינו לבין עצמו ארבע פעמים. כמו שכתוב (איוב כח, כז) "אֲזַי רָאָה וַיִּסְפְּרָה הַכִּינֹהַ וַיְגַם חֲקָרָה", ומיד כתוב: "וַיֹּאמֶר לְאָדָם" – כלומר, שהקב"ה חזר ארבע פעמים על התורה בינו לבין עצמו, ורק אחר כך נתן אותה לנו.

והוא שם בזה, שלפני שהקב"ה ברא את העולם הסתכל באורייתא וברא עלמא' – הוא גם כן הסתכל קודם כל בריאה ובריאה ארבע פעמים בתורה. ואיפה זה נרמז? אומר הזוהר בארבע התיבות הראשונות בתורה "בראשית ברא אלהים את בראשית את אלהים א', בראשית את אלהים א', בראשית את אלהים א' בהתחלה, את א'. אומר הזוהר הקדוש, אל"ף זה מלשון ללמד, כמו שכתוב (איוב לג, לג) "וַיִּאֲלָפֶף חֲכָמָה" (בין הפעמים הבודדות בתנ"ך שיש שני אלפין רצופים במילה אחת), אל"ף זה מלשון לימוד, ולכן הקב"ה לומד ארבע פעמים את התורה – כנגד ד' אלפין האלו, ורק אז הוא בורא את העולם. ואלו הארבעה אלפין שבקדושה.

בחינת הד' אלפין הנפולים

לב. ומסביר רבינו (ליקוטי תורה כ"ח), שכנגדם יש גם ד' אלפין נפולים. שיש תלמידי חכמים שלא לומדים תורה בקדושה כמו שצריך, והם מקבלים את התורה שלהם משדין יהודאין רחמנא ליצלק, כלומר שיש תורה שיוורדת ונופלת לקליפות, וזה בבחינת 'שדין יהודאין' – שהן הקליפות הפחות גרועות. ואומר רבינו שלכן התורה שלהם היא מאוד מבריקה ויפה, היא תורה עם הרבה משלים, ויש בה איזה יופי מסוים. אבל היא מגיעה מהאלפין הנפולים, מפני שהיא באה על ידי שדים וקליפות.

קרבן תמיד מעלה ד' אלפין - תמ"ד ד' פעמים אל"ף

לג. ואומר רבינו שם מה התיקון לדבר הזה, ואיך אפשר לתקן ולהעלות את התורה מארבעת האלפין הנפולים ולהחזיר אותה חזרה לקדושה? על ידי הכנסת אורח תלמיד חכם. ואיפה זה נרמז? והוא מביא פירוש פלאי של האר"י, כתוב (במדבר כח, ו): "עֲלֵת תָּמֵד הָעֲשִׂיָה בְּהָרְ סִינֵי לְרִיחַ נִיחַח אֲשֶׁה לָהּ", המילה "תמ"ד" כתובה בתורה בלי י' 'תמ"ד' – בגי' 444, ו- אל"ף בגי' 111, ויוצא ש'תמ"ד' – זה ארבע אלפין. וכשאדם מכניס אורחים זה נחשב כאילו הקריב קרבן תמיד, אז הוא מעלה את הארבעת האלפין הנפולים, (שהרי כל אל"ף זה 111, וארבע אלפין זה גי' 444). וזה בחינת קרבן תמיד (שהיום נתקן על ידי שאנחנו קוראים את פרשת התמיד בכל בוקר בתפילה).

עצמו כחטא, ורצה להביא חטאת. אלא שיש גמרא בובחים (י"ע"ב) "אמר רבא: עולה דורון". מה הפירוש? אדם שמביא חטאת, הוא מביא אחר כך גם קרבן עולה, כמו שאדם מרצה קודם על מה שהוא לא בסדר, ואחר כך הוא מביא למלך מתנה. ולכן אברהם צריך להביא גם קרבן עולה. ובפרט שעל הרהור, הקרבן העיקרי הוא עולה. ולכן כבר יש שתי קרבנות שהוא רוצה להקריב, חטאת ועולה. אבל הוא גם צריך להביא קרבן שלישי, שהרי הקב"ה אמר לו במצות המילה "הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָמִים... וְאַתְּנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ", כי כל זמן שיש לך ערלה אתה לא תמים. אתה עדיין לא שלם, ורק עכשיו על ידי המילה נעשית 'שלם', ומידה כנגד מידה אברהם רוצה להביא על זה קרבן שלמים.

השטות שיש היום בבדיקת הפרופיל

כט. היום בבדיקה צבאית לחיילים יש לחיילים יהודים רק פרופיל 97, ולעומת זאת גוי יכול לקבל פרופיל 100, כי כביכול מי שהוא מהול יורד לו בפרופיל. אבל כרגיל הכל הפוך אצלם, כי הרי זה בדיוק הפוך, כי מי שיש לו ערלה, צריך לקבל פרופיל 97, כיון שהוא נחשב לבעל מום, וכמו שכתוב: "הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָמִים", ואומר רש"י: שעד עכשיו שאתה עדיין בעל מום בגלל הערלה שלך. וכמו שאומרת הגמ' בחולין (דף נח:) "כל יתר כחסר דמי", אדם שיש לו שש אצבעות, הוא נחשב בעל מום, כי יש לו אבר מיותר והרבה פעמים צריך גם לחתוך את זה.

ולכן אברהם אבינו רק אחרי המילה היה שלם, ולכן הוא רוצה להקריב קרבן שלמים. אז יש פה שלושה קרבנות שאברהם אבינו רוצה להקריב, קרבן חטאת – על זה שהרהר על המילה. קרבן עולה – להביא דורון שמביאים אחרי החטאת, וקרבן שלמים – שסוף סוף אני שלם, כי עד עכשיו לא הייתי שלם הייתי בעל מום.

אברהם עשה את קרבנותיו על ידי שהאכיל את האורחים

ל. ואיך אברהם יביא את שלושת הקרבנות, הרי אין לו כרגע מזבח? התשובה: בשביל זה הקב"ה מביא לו אורחים. כי כתוב: שהמארח תלמיד חכם על שולחנו נחשב לו כאילו הקריב תמידין. וכאמור אחרי שהוא בדק אותם ליד העץ, וראה שהענפים מכסים עליהם, אז הוא הבין שהם תלמידי חכמים כמו מלאכים, ומסתבר שלא השיג מיד שהם מלאכים גמורים, כי א"כ אינם יכולים לאכול, או שחשב שכיון שהתלבשו בלבוש בשר ודם, הם מתנהגים כבשר ודם – לאכול, ע' בגמ' בבא מציעא שם.

ומיד הוא רץ ומביא שלושה פרים. וקשה: הרי פר אחד מספיק כדי להאכיל אותם בבשר בשפע די והותר, אלא שהוא רצה להאכיל אותם שלוש לשונות בחרדל, ושאלנו וכי כל אורח שבא אצל אברהם היה שוחט בשבילו פר בשביל להאכיל אותו לשון בחרדל. אבל לפי המהלך שלנו נסביר, שאברהם הביא שלושה פרים כדי להביא שלושה קרבנות, וכשהוא האכיל אותם מהשלושה פרים, הוא קיים בזה ג' קרבנות: חטאת, עולה ושלמים, כדי לכפר על עצמו בשלימות הכי גדולה.

נמצא שבדוקא האורחים מגיעים באמצע הדיבור שלו עם הקב"ה, כי קודם כל נותנים לו הארה עצומה של נבואה של קול בלי דיבור, ומעלים אותו לגובהי מרומים, ואחר כך אברהם היה צריך קצת לעבוד – לזכך את עצמו למדרגה הזו, ואת זה הוא עשה בהכנסת אורחים, ואחר כך הוא מקבל עוד מתנה.

ואיפה רואים דוגמא לזה? בפסח, בספירת העומר ובשבועות. מה זה פסח? אדם מקבל בליל הסדר את כל המדרגות הכי גבוהות בבת אחת. אחר כך בכל ה-49 יום של ספירת העומר יורדים גם למוחין דקטנות, ועושים עבודה במשך 49 יום, ואז מגיע חג שבועות, ואתה שוב פעם מקבל מתנות. וכל זה כמו שהיה אצל אברהם אבינו, שמיד אחר המילה קיבל מתנה – של השגות אלוקות וכנ"ל, ואז הבין שהוא צריך לעשות תשובה, ועשה תשובה שלימה, ועשה עבודת השם והקריב קרבנות ע"י האורחים שלו וכו' וכנ"ל, ואז הקב"ה נגלה אליו, מתחיל לדבר איתו, והכל זה לפי סדר. ה' יזכנו אמן.

שבת שלום ומבורך. עריכה: ליאור גבע

קודם המילה אפילו אצל אברהם היתה תורה מאלפי"ן הנפולים

לד. והנה לפני שאברהם אבינו מל גם אצלו היתה בעיה של אלפי"ן נפולים, אף על פי שיש כזאת תורה. ומה המקור של זה? כתוב בזוהר (לך לך דף צ"ה סע"א) שלפני שמלים את התינוק אז הוא בבחינת 'שד', ורק אחרי שהוא מל אז הוא מקבל אות י' ונעשה אצלו שם 'שדי'. והזוהר לומד את זה מזה שאומר לו הקב"ה: "אָנִי אֵל שְׂדֵי – הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תְּמִים", למה דוקא הזכיר ה' במצות המילה את שם 'שדי' – שהוא השם ששייך ליסוד? כי כל זמן שאדם לא עשה ברית מילה, ויש לו ערלה, עדיין רשומות בברית אותיות 'שד', ורק ברגע שעושים מילה וחותכים את הערלה, אז יש אות ברית קודש. ולכן זה נקרא 'אות' כי לאותיות 'שד' נוסף האות י' של המילה ונרשם בו שם 'שדי'.

וממילא לפני שאברהם מל, היתה לו תורה מבחינת 'שדין יהודאי', שהן תורות שיש בהם עירוב מד' אלפי"ן הנפולים, אף שהן היו תורות גבוהות שהשיג אברהם, אבל אחרי הכל זה היה לפני המילה, ולכן אברהם אבינו צריך לתקן את ארבעת האלפי"ן שלו – שהן היו בתחילה אלפי"ן נפולים, כי עדיין היה רשום אצלו רק אותיות 'שד', וגם התורה אצלו כביכול הגיע משדין יהודאי.

ואיך אברהם אבינו מתקן את זה? ע"י הכנסת אורחים, אז הוא מתקן את ארבעת האלפי"ן נפולים, כי הוא הקריב תמידיים. וא"כ, יש פה שני תיקונים עצומים שאברהם אבינו עושה בזה שהוא מכניס אורחים תלמידי חכמים ומאכיל אותם, ג' לשונות בחרדל. תיקון אחד היה לתקן את הקרבנות שהוא רצה להביא, שהם: 'קרבן חטאת' (על זה שהוא הרהר על ציווי המילה), וקרבן עולה כדי לתת מתנה ודורון למלך לפייסו. וגם שלמים שעכשיו הוא נעשה שלם. אבל אברהם אבינו היה צריך עוד דבר, לקיים הכנסת אורחים בשביל להעלות את האלפי"ן הנפולים.

מדוע נכנסה הכנסת אורחים באמצע הדיבור עם השכינה

לה. ועכשיו מובן יותר הסדר של הדברים. הקב"ה מתגלה לאברהם "וירא אליו ה'", ולא כתוב מה הקב"ה אמר לו? הסברנו שזה היה נבואה של קול בלי דיבור, שפע רוחני שלא התלבש אפי' באותיות של שמו של אברהם, וזה משהו גבוה מאוד. ואז מיד אברהם מבין שהוא צריך לעשות תשובה, כי הוא השיג את הקב"ה ברמה כזאת גבוהה שהוא לא השיג אותה עד עכשיו, ולכן הוא גם עושה תשובה על תשובה על השגותיו הראשונות. וגם תשובה ממש על מה שהרהר בתחילה על המילה. ומבין אברהם שהוא מיד צריך להקריב קרבן, ואז מומין לו הקב"ה את האורחים, כדי שיהיה נחשב לו שהוא הקריב תמידין.

ותוך כדי הקרבת ה'תמיד' עם האורחים, הוא גם כן מעלה את ארבעת האלפי"ן הנפולים, ועכשיו מובן שהקב"ה יכול להמשיך לדבר איתו, בגלל שהוא כבר עשה תשובה על תשובה שלמה, וע"י האורחים והקרבנות שנחשב לו שהקריב, הוא נהיה מתוקן לגמרי.